

Дзюбенко Л. М.,
канд. екон. наук,
Кондратюк С. Я.,
канд. екон. наук, доцент,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима
Гетьмана», Україна

Dzyubenko L. M.,
Cand. Of Sc. (ec.), SHEI «Vadim
Hetman Kyiv National Economic
University», Ukraine
Kondratyuk S. Y.,
Cand. Of Sc. (ec.), assistant
professor, SHEI «Vadim Hetman
Kyiv National Economic
University», Ukraine

ПРИБУТКОВІСТЬ У КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСНОГО ПІДХОДУ

Розглянуто процес прибутковості як головну умову існування підприємництва. Водночас підприємництво є способом втілення прибутковості як процесу.

PROFITABILITY IN A CONTEXT PROCESS OF THE APPROACH

The process profitability as the main condition of existence of business is considered. Simultaneously business is by a way of an embodiment profitability as process.

Будь-який суб'єкт підприємництва зацікавлений у тому, щоб кожна одиниця витрат приносила йому все більшу масу і норму прибутку (прибутковість як результат). Перевищення виручки від реалізації продукції над витратами виробництва і одержання маси прибутку виражає суть прибуткового господарювання. Прибутковість свідчить про наявність умов для здійснення ефективного процесу відтворення виробництва, самоокупності та самофінансування суб'єкта підприємництва.

Стрижнем процесу прибутковості є формування достатнього власного капіталу з метою забезпечення відтворення і розвитку виробництва суб'єкта підприємництва. Недостатність капіталу веде до падіння обсягів виробництва, а відсутність його оновлення — до зупинення виробництва. Наявність достатніх доходів створює передумови для нормального ходу відтворювального процесу, але ще не гарантує його, оскільки все залежить від їх раціонального розподілу й ефективного використання. Саме це є основним завданням процесу прибутковості.

Основою високоефективного функціонування підприємців в умовах ринкової економіки є здійснення прибуткової діяльності (прибутковості) на засадах підприємництва, процеси якої організуються за схемою рис. 1. Підприємництво як раціональний і

високоєфективний спосіб прибуткової діяльності спонукає підприємців до пошуку достатнього і дешевого капіталу, раціонального його розміщення, мінімізації витрат і максимізації доходів і прибутку. Водночас, саме підприємництво, а не ринкові відносини самі по собі, сприяє високоєфективному прибутковому господарюванню. Підприємництво ґрунтується на повній господарській і юридичній відокремленості, самоокупності, прибутковості як результаті, самофінансуванні, фінансовій відповідальності, які між собою тісно взаємозв'язані та становлять єдине ціле. Недотримання хоча б одного з них зводить нанівець ефективність підприємництва.

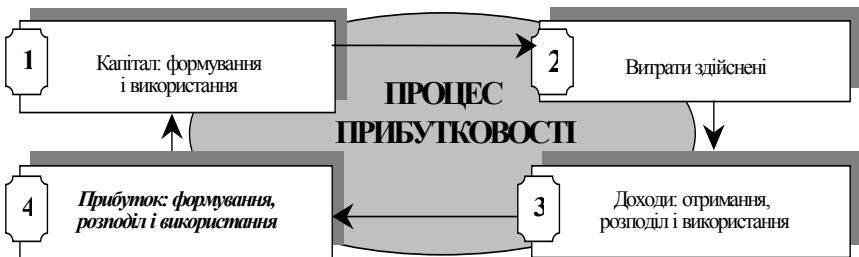

Рис. 1. Процес прибутковості суб'єктів підприємництва та його складові

Процес прибутковості відіграє надзвичайно важливу роль — мета підприємництва, чистий дохід власників підприємства; критерій ефективності діяльності підприємства; основне джерело нарощування капіталу і розширення виробництва. В ринкових умовах виживає той, хто постійно розвивається, а можливості кожного безпосередньо залежать від маси отриманого прибутку. Прибуткова мотивація націлює на максимізацію доходів і мінімізацію витрат.

В основі процесу прибутковості лежить здійснення витрат, отримання і розподіл доходів, формування і розподіл прибутку та його капіталізація. Витрати забезпечуються за рахунок авансованого капіталу, який перебуває у розпорядженні суб'єктів підприємництва. Підсумок прибуткової діяльності суб'єкта підприємництва відображається у кінцевому результаті — масі прибутку. У такий спосіб формується ланцюг прибутковості: *капітал авансований* → *витрати* → *доходи* → *маса прибутку* → *самозростання капіталу*. Цей ланцюг відображає побудову

процесу прибутковості в розрізі його елементів-категорій. Звичайно, процес прибутковості (формування капіталу, проведення витрат, отримання доходів) у реальній дійсності здійснюється одночасно і паралельно, що й визначає складність управління прибутковістю.

Існування прибутковості як процесу характеризується категоріями «капітал», «витрати», «доходи», «прибуток». Діяльність суб'єкта підприємництва починається з формування капіталу як передумови для стабільного процесу виробництва та його постійного зростання. Врешті-решт виграє той, хто зуміє залучити більше капіталу з найменшими затратами. Стійке функціонування суб'єкта підприємництва базується на достатності капіталу та його стабільно швидкому кругообігу. Авансований грошовий капітал спрямовується в необоротні та оборотні активи суб'єкта підприємництва і характеризує його реальний потенціал. Грошовий капітал поряд з трудовими, матеріальними і нематеріальними ресурсами є важливою складовою ресурсної забезпеченості суб'єктів підприємництва. Основними видами грошового капіталу є амортизаційні відрахування, оборотні кошти, прибуток, надходження з бюджету і фондів, кредити. Вони можуть бути спрямовані як на виробничі, так і на невиробничі потреби. Зокрема, прибуток може бути капіталізованим (поповнення статутного капіталу) або витраченим на соціальні потреби. Прибуток є формою самозростання капіталу, прирощеного (заробленого) суб'єктом підприємництва у результаті його господарської діяльності.

Оскільки, процес прибутковості вимагає генерування прибутку через виробництво і нарощення власного капіталу протягом тривалого часу, а не тільки для отримання маси прибутку. Тому, процес прибутковості полягає у раціональному розподілі і ефективному використанні доходів на створення інвестиційно-інноваційного середовища для виробництва і формування прибутку, розподілу отриманого прибутку та його капіталізації — самозростання капіталу. При цьому, зовнішні інвестиції здійснюються лише в тому випадку, якщо прибуток від них досягає заздалегідь визначеного мінімуму. Отже, процес прибутковості буде функцією поточних інвестицій та інвестицій недалекого минулого; або прибутковість іде вслід за інвестиціями з тимчасовим запізненням.